

szervezetlen szavazati jognak — maga is mutatja, hogy azt törvényesen szervezni kell, hogy ily úton a meg nem engedhető szervezésnek eleje vétessek. A cél tehát az kell, hogy legyen: mindannak, a mi él a nemzetben, megállapítani helyét az általános szavazati jogban. Csak ily módon lehet az országnak igazi képviselőt biztosítani, részrehajlatlan törvényhozást, egyensúlyozni az elemeket, egyiket a másik által.

Szerzőnk e szerint a modern állam veszélyét a szavazati jog szervezhetlenségében látja, minek következtetéseképp igazi népképviselőt, feladata magaslatán álló törvényhozás nem állhat elő. De hogy miképp, mily vezérelv elfogadásával kellene azt szervezni, nem mondja meg. Műve ezért inkább csak mint az államra vonatkozó mai francia közfelfogás kifejezője bír érdekel; nem is említve, hogy a szuverénítésre vonatkozó megjegyzései helyreigazításra szorúlnak, a mennyiben a nemzet, mint eszmei egész, szuverén csak, s nem annak látható részei.

B. A.

Különfélék.

— **Brassai Sámuelnek**, tudományos irodalmunk e bámúlatozó szellemi erejű Nesztorának, nagybecsű munkája jelent meg újabban az akadémiai Értekezések sorozatában „Az igazi philosophia“ czímen, mely az ő bölcsészeti rendszerének sarkalatos tételeit, az ő erkölcsi elveit, a pessimismus elítélését (a mely szerinte búskomorság, éretlen vagy nyavalyás gondolkodás szülötte), az istenség fogalmát, a lélek-vándorlás tanát fejtegeti. Mélyreható fejtegetései oda concludálnak, hogy az embernél nem áll és nem szűnik meg a tökéletesedés folyama, hanem idővel az embert meghaladó élő lények is keletkezhetnek.

— Az **Erdélyi Országgyűlési Emlékek**ből a 18-ik kötet jelent meg újabban, a mely az 1683—1686. évek történetét és nevezetesebb okmányait tartalmazza. Szerkesztette Szilágyi Sándor, kiadta a M. Tud. Akadémia történelmi bizottsága. (8-adrét, 607 lap, ára 3 frt.)

— Az **1605-iki korponai országgyűlés történetét** megírta s egy csinos kötetben közzétette dr. Károlyi Árpád bécsi áll. és udv. levéltárnok, a Magyar Országgyűlési Emlékek szerkesztője. Ez a nagybecsű „köz- és alkotmánytörténelmi tanulmány“ elénkbe tárja részletesen az első osztrák-magyar kiegyezés megalkotását, a mint az aztán a bécsi békében véglegesen megállapított. A kötet tulajdonképp különnyomat a Károlyi Árpád által nagy gonddal szerkesztett Magyar Országgyűlési Emlékek sajtó alatt levő XI. kötetéből. (Bpest, 1896. 8-adrét, 225 l.)

— **Mátyás király levelei**-ből megjelent a II. kötet, melyben a nagy király külügyi levelezése foglaltatik 1480-tól 1499-ig. A M.

T. Akadémia tört. bizottsága adta ki és Fraknói Vilmos szerkesztette, a ki a kötet elején Mátyás királyt, mint levélfíró, egy szép fejezetben méltatja. (Bpest, 1895. LXX. és 496 lap, ára 4 frt.)

— **A gróf Teleki-család oklevéltárából** egyszerre két vasok kötet jelent meg a M. Történelmi Társulat kiadásában a család költségén. Az I. kötet az 1206—1437., a II. kötet az 1438—1526. évekből eredő okleveleket tartalmazza, a maros-vásárhelyi gazdag családi levéltárból, mely a M. Történelmi Társulat 1879. m.-vásárhelyi kirándulása alkalmából nyílt meg először a történetírás előtt. Az oklevéltárt Barabás Samu szerkesztette nagy gonddal, ő írt a család eredetéről és levéltárukról tájékoztatót is hozzá. Az okleveleket rajta kívül Szádeczky Lajos és Schönherr Gyula másolták az eredeti oklevelekről. (8 adré, 545 és 570 lap.) Még négy kötetre tervezik a további oklevelek kiadását, a III. és IV. kötet Teleki Mihályig fog haladni, az V. és VI. kötet pedig (melyen Gergely Samu dolgozik), a Teleki Mihály levelezéseit fogja tartalmazni. Nagybecsű anyagot nyújt nemcsak a család, hanem Erdély köztörténetéhez is.

Szaksosztályi értesítő.

I. Közgyűlés.

Szaksosztályunk január hó 27-én d. n. 4 órakor tartotta évi rendes közgyűlését dr. Szamosi János elnöklete alatt, a ki következő beszéddel nyitotta meg az ülést:

Tisztelt közgyűlés!

Historia vero testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis. (Cic. de oratore II. 9, 36.)

Mondja a néhány német tudóstól kiméletlenül és igazságtalanul lerántott Cicero, a kítől azonban a Drumannok és Mommsenek sem fogják elvitathatni, hogy »nagyon szerette hazáját«, a mint azt maga Augustus egy őszinte pillanatában unokáinak bevallotta. (Plutarch. Cic. 49.)

A történelem tehát nemcsak az idők tanuja, hanem az élet mestere is. A mult emlékein nemcsak lelkesednünk kell, hanem azokból okulni is kötelességünk.

Kétszeres kötelességünk pedig ez most a millennium nagy ünnepének évében, a mikor minden igaz magyar állampolgár keblét méltán dagasztja öröm, dicsőség és önéret. Kötelességünk pedig azért, mert nem elég az ősök érdemeiből szerencsésen elért dicsőség sugaraiban sütkéreznünk, hanem már most azon kell lennünk, hogy a második millenniumhoz mi magunk részéről is összehordjuk az anyagot.

A történelem az élet mestere! Forduljunk tehát hozzá, hogy a nagy ősök tetteiből megtanuljunk, miképen alapították meg és tették nagygyá ezt a drága hazát.